

Projekt „Finančná gramotnosť do praxe“ – Ako na to?

Spolufinancovaný
Európskou úniou

Financované Európskou úniou. Vyjadrené názory a postoje sú názormi a vyhláseniami autorov a nemusia nevyhnutne odrážať názory a stanoviská Európskej únie alebo Európskej výkonnej agentúry pre vzdelávanie a kultúru (EACEA). Európska únia ani EACEA za ne nepreberajú žiadnu zodpovednosť.

Obsah

Úvod.....	3
Prípravná fáza projektu – spolupráca škôl.....	5
Silné stránky školy	5
Definovanie cieľov	5
Zapojenie žiakov do plánovania projektu.....	9
Plánovanie projektových aktivít v škole.....	13
Projektové dni.....	16
Plánovanie projektových dní	16
Vyhodnotenie projektových dní	16
Závery a odporúčania z realizácie projektu.....	17
Sebareflexie účastníkov projektu	17
Odporúčania k priebehu projektu	17
Záver.....	19
Príloha č. 1	20
Príloha č. 2.....	21

Úvod

Čo myslíte, aké predstavy o budúcnosti a aké obavy spojené s ňou majú dnešní žiaci a žiačky? My sme sa ich na to opýtali a zistili sme, že túžia po vlastnom bývaní a šťastnej rodine, dostatku voľného času a naopak, najväčšie obavy majú z chudoby, dopadov globálneho otepľovania a vojen. Potvrdilo sa nám, že dnešní mladí ľudia sa nelíšia od generácií svojich rodičov a starých rodičov vo svojich snoch. Čelia však veľkým a bezprecedentným výzvam týkajúcich sa životného prostredia a stúpajúceho sociálneho napätia v spoločnosti. Hovorí sa, že ide o prvú generáciu, ktorá sa nedíva do budúcnosti s nádejou, že sa budú mať lepšie ako predchádzajúce generácie. O to dôležitejšie je posilňovať ich zručnosti spojené so zvládaním týchto budúcich výziev a tiež tzv. seba-účinnosť, čiže presvedčenie, že dokážu ovplyvňovať a meniť seba i svet okolo seba.

Práve o posilňovanie kľúčových zručností pre budúcnosť sme sa snažili v rámci projektu Erasmus+ “Finančná gramotnosť do praxe”, ktorý spojil dve malé základné školy - českú ZŠ Oskava a ZŠ Korňa zo slovenského pohraničia. Základné ciele, ktoré mal projekt naplniť, boli v oblasti rozvoja finančnej gramotnosti, rozvoja komunikačných zručností pre podporu spolupráce a oboznamovanie sa s ekologickými alternatívami v energetike. Žiaci a žiačky oceňovali nielen ponúkané témy a možnosť sa v nich zdokonaľovať, ale predovšetkým príležitosť byť v projekte spolutvorcami, na ktorých názore záleží. Vďaka tomu sa do projektu zapojilo viac účastníkov a účastníkov z druhého stupňa, ako bol pôvodný plán, a to napriek tomu, že projektové aktivity sa neuskutočňovali len počas vyučovania, ale i v mimoškolských hodinách a v ich voľnom čase.

Finančná gramotnosť je zručnosťou, ktorá v 21. storočí často rozhoduje o kvalite života. Napriek tomu ostáva v mnohých vzdelávacích systémoch výzvou a jej rozvoj v bežnej výučbe je obmedzený. Cieľom tohto projektu bolo vytvoriť priestor, v ktorom budú učitelia aj žiaci spoločne rozvíjať kompetencie potrebné pre finančné rozhodovanie, prácu s informáciami a schopnosť orientovať sa v ekologických aj ekonomických alternatívach a zároveň rozvíjať zručnosti spolupráce.

Zistili sme, že učiteľom chýba priestor na hĺbkovú prácu s týmito témami a žiaci majú obmedzené možnosti aplikovať svoje vedomosti v praxi. Zrealizovaný projekt preto priniesol model, ktorý je možné preniesť aj na iné školy a do iných predmetov.

Našou ambíciou je povzbudiť ďalšie školy, aby sa nebáli pustiť do menších partnerských projektov a vytvárali priestor pre spoluprácu učiteľov, zdieľanie a spoločnú prácu na rozvoji kompetencií žiakov. Táto príručka preto ukazuje krok za krokom, ako sme v projekte postupovali – od prípravnej fázy, kedy sa zapojení pedagógovia a pedagogičky stretávali a spoločne plánovali samotnú prácu na zadaniach so žiakmi a žiačkami, cez plánovanie a vyhodnotenie projektových dní, ktoré boli vyvrcholením projektu a počas ktorých žiaci a žiačky mohli prezentovať svoju prácu na zadaniach. Na záver zdieľame návrhy a odporúčania, ktoré vyplynuli z realizácie projektu.

Samotné zadania rozvíjajúce finančnú gramotnosť a povzbudzujúce ku skúmaniu zelených alternatív v oblasti energetiky nájdete v dvoch metodických príručkách, ktoré vznikli v rámci

tohto projektu, s názvom „Finančná gramotnosť do praxe“ a „Finančná gramotnosť do praxe – Vonkajšia učebňa“.

Prípravná fáza projektu – spolupráca škôl

Silné stránky školy

Každý projekt by mal nadväzovať na to, čo už v škole funguje, a rozvíjať to. Preto sme ešte pred samotnou prípravou a realizáciou aktivít so žiakmi dôkladne analyzovali v čom sú silné stránky zapojených škôl, v čom si môžu byť vzájomne oporou, a čím sa môžu navzájom od seba inšpirovať.

Pomohli nám otázky:

- 1) S ktorými aktivitami z projektu máme už dobré skúsenosti z minulosti (napr. s projektovými dňami, s medzipredmetovými vzťahmi, enviro témou v oblasti energetiky, a pod.)? Ako sme ich robili v minulosti? Na čo vieme nadviazať?
- 2) Čo už na škole robíme, na čo vieme nadviazať? (napr. krúžky, medziročníkové učenie, a pod.)
- 3) Akú podobu má finančná gramotnosť a vzdelávanie o energetike a jej súvislosti s ekológiou?
- 4) Kto sa na tom podieľa a čo sa darí dosahovať?

V našom prípade školy vyhodnotili, že ich silnými stránkami je o dlhodobý záujem o tému finančnej gramotnosti, existujúce aktivity v oblasti medzipredmetových väzieb, podpora rozvoja žiakov a žiačok v oblasti prezentácie pred rovesníkmi a v neposlednom rade otvorenosť pedagogického zboru voči inovatívnym metódam.

Definovanie cieľov

Ciele projektu bolo pochopiteľne potrebné definovať už pri písaní projektu. Z nich sa odvíjali ďalšie prvky projektu, ako projektové aktivity a podaktivity. Naším zámerom bolo, aby projektové ciele skutočne reagovali na potreby žiakov aj učiteľov. Do projektu sme vstupovali s nasledujúcimi cieľmi:

- 1) Rozvoj postupov a nástrojov na podporu finančnej gramotnosti žiakov vďaka spolupráci učiteľov,
- 2) Rozvoj finančnej gramotnosti u žiakov 2. stupňa na ZŠ
- 3) Rozvoj zručností spolupráce u žiakov pri skupinových zadaniach,
- 4) Oboznamovanie sa s ekologickými alternatívami v oblasti energetiky

Tieto ciele jasne definovali rámce projektu a naše spoločné stretnutia a plnené úlohy smerovali k naplneniu týchto cieľov. Za dôležité sme však pokladali ešte na samotnom začiatku projektu spresniť a špecifikovať ciele tak, aby boli žiakom i pedagógom zrozumiteľné a zároveň zmysluplné. Z takto špecifikovaných cieľom sme následne

odvodzovali jasne definované kritériá zapojenia žiakov do projektu a tiež spôsoby, ako budeme merať dosiahnutie cieľov projektu.

Pomohli nám otázky:

- 1. Zamerajte sa na precizovanie cieľov projektu cez rozvíjané kompetencie žiakov - ich kognitívnu zložku (čo majú žiaci na konci vedieť), postojovú zložku (aké postoje majú mať na konci projektu osvojené) a zložku zručnosti (aké zručnosti majú vedieť aktívne používať - nové, menej používané, aké si majú nacvičovať, s akými sa majú stretnúť a vyskúšať si ich) pre všetky projektové ciele (finančná gramotnosť žiakov, rozvoj zručností spolupráce a oboznamovanie sa s ekologickými alternatívami v oblasti energetiky)**
- 2. Porozmýšľajte nad tým, aký je aktuálny stav týchto zručností u žiakov, či sa dá nejako zistiť/odhadnúť/predpokladať, kam chceme, aby sa žiaci posunuli a ako zistíme, že sa to stalo? Porozmýšľajte nad škálami - sebahodnotením žiakov, hodnotením od učiteľov a následným zisťovaním posunu napr. cez reflexie, vypracované úlohy a podobne.**
- 3. Porozmýšľajte nad výberom žiakov z pohľadu cieľov - chceme sa zamerať na tých, ktorí majú prirodzený záujem o problematiku, alebo na tých, ktorých zručnosti potrebujeme zlepšiť? Aké iné kritériá budeme pri výbere žiakov zohľadňovať?**
- 4. Porozmýšľajte aj nad cieľmi školy a učiteľov. Aké sú ciele z pohľadu konkrétnych zapojených pedagógov? Chceme skúsiť nové pomôcky? Alebo nové vyučovacie metódy? Čím lepšie rozumieme motivácii zapojených realizátorov projektu, tým viac posilníme vnímanú zmyslupnosť projektu pre ľudí a tým väčšia je šanca na úspešnú realizáciu projektu.**

V našom prípade si školy definovali ciele a s nimi spojené kompetencie nasledovne:

1.škola
1. Finančná gramotnosť: • Aplikovať osvojené vedomosti z oblasti finančnej gramotnosti v realizovanom projekte. • Uvedomiť si prínosy využívania obnoviteľných zdrojov s ohľadom na ich finančnú náročnosť a návratnosť. • Vedieť aké zdroje energie môžeme využívať, poznať základné princípy ich fungovania. • Oboznamovať sa s modelmi financovania solárnych panelov, tepelných čerpadiel z grantov. Prakticky sa oboznámiť s procesom realizácie prostredníctvom výziev. Zistiť akú agendu je potrebné spracovať. • Vedieť vypočítať optimálne financovanie a úsporu z dlhodobého horizontu. • Vedieť pracovať s textom v anglickom jazyku pri spracovaní odbornej časti projektu. • Uvedomiť si fungovanie fotovoltaiických panelov na základe praktickej ukážky so stavebnicami microbitov.

2. Sociálne komunikačné kompetencie:

- Práca v tíme, rozdelenie úloh v tíme.
- Riešenie problémov, tvorivé myslenie.
- Verbálna komunikácia, počúvanie
- Zručnosť v práci s informačnými a komunikačnými technológiami a prostriedkami ako zdrojom informácií, ako nástrojom učenia sa a komunikácie v sieti s inými.
- Jazykové a komunikačné schopnosti, a to nad rámec materinského jazyka, v prostredí medzinárodného sveta, no zároveň rešpektovanie a tolerancia iných.
- Schopnosť učiť sa s inými a od iných – tímová práca, a to popri zachovaní schopnosti samostatného, autonómneho učenia sa. Schopnosť pracovať s inými ľuďmi z iných oblastí poznania a v iných prostrediach.

3. Kompetencie pracovné

- Spracovať získané údaje do tabuľky, grafu. Vypracovanie rámcového projektu z finančnej gramotnosti.
- Žiaci by mali aktívne ovládať programovanie Microbitu v jazyku MakeCode alebo Python. Budú schopní vytvárať jednoduché a pokročilé programy pre meranie, riadenie a monitorovanie rôznych funkcií v inteligentných domácnostiach a skleníkoch.
- Inštalácia a konfigurácia smart domácich zariadení: Žiaci by mali byť schopní aktívne inštalovať a konfigurovať smart domáce zariadenia, ako sú napríklad termostaty.
- Práca so senzormi a aktuátormi: žiaci budú schopní pripájať a kalibrovať senzory a aktuátory a integrovať ich do svojich aplikácií.
- Rovesnícke učenie – prezentácia pred spolužiakmi.
- Prezentácia získaných vedomostí pred rodičmi a žiakmi.
- Tvorba myšlienkových máp, práca s metódou snowballing.

2. škola

1. finančná gramotnosť - ciele:

- kognitívne: žiak dokáže zostaviť rozpočet, plánovať výdaje, objednať zboží, zaistiť služby
- psychomotorické: žiak kreslí projekt učebne, rozmiestni vnútorné vybavenie, rozvíja jemnú motoriku zostavením modelu zo stavebnice
- afektívne: rozvíjame u žiaka postoj ku zdravému životnému štýlu, žiak zohľadňuje budovanie učebne v rámci CHKO

finančná gramotnosť - kompetencie:

- na učenie: zisťovanie finančných nákladov na podobné typy stavieb, porozumenie základným finančným pojmom
- digitálne: vytvorenie 3D modelu učebne
- na riešenie problémov: management času, problémy s dodávkou materiálu, technické problémy (tlačiareň, stavebnice, počítač..)
- sociálne: rozvoj sociálnych kompetencií prácou v tímoch, efektívna spolupráca, delegovanie úloh a riešenie konfliktov
- občianske: využitie učebne obyvateľmi obce

- komunikačné: žiak dokáže prezentovať, argumentovať a obhájiť svoje postupy
- pracovné: zostavený model je výsledkom práce žiakov

2. ekologické alternatívy v energetike - ciele:

- Kognitívne: žiak zistí informácie o alternatívnych zdrojoch energie a možnosti ich využiteľnosti pri výstavbe vonkajšej učebne (viď. Bloomova taxonómia cieľov)
- Afektívne: budovanie vzťahov žiakov k životnému prostrediu

ekologické alternatívy v energetike - Kompetencie:

- Na učenie: získavanie nových informácií o alternatívnych zdrojoch energie
- Digitálne: práca s internetovými zdrojmi
- Sociálne: práca v tímoch

V našom prípade školy zistili nasledovný východiskový stav, ktorý chceli projektom meniť:

Väčšina žiakov:

Malá slovná zásoba. Veľmi slabé komunikačné zručnosti

Neochota prijať iný názor, presadzovanie seba

Nepodíela sa na rozhodovaní o financiách

Má len veľmi malé znalosti o obnoviteľných zdrojoch

Ostýchavosť pri prezentovaní, strach zo zlyhania, čiastkové nedostatky pri argumentácii a obhajobe svojich výstupov

Veľmi slabé znalosti o princípe fungovania obnoviteľných zdrojov

Nepostačujúca úroveň anglického jazyka pri práci s odborným textom, návodmi...

Slabé znalosti finančných produktov a výziev

Malá ochota ku spolupráci v skupinách alebo náhodných dvojiciach

Znížené pracovné kompetencie (predpokladaný post-epidemický dopad)

Znížené kompetencie pre riešenie problémov (nedostatky pri samostatnom hľadaní riešenia, prejavujúce sa pri heuristických metódach, pri riešení matematických operácií, aj pri riešení výchovných ťažkostí)

V našom prípade sa školy rozhodli pre nasledovný výber žiakov:

Jedna škola sa rozhodla pre výber žiakov a žiačok 2.stupňa na základe vlastného záujmu, pričom o projekte sa žiaci a žiačky dozvedali obežníkom, oznamom na stránke školy a priamou komunikáciou so zapojenými vyučujúcimi.

Druhá škola sa zamerala primárne na 8.ročník s cieľom zlepšiť náročné vzťahy v kolektíve, podporiť získanie sociálnych a ďalších kompetencií, ktoré boli v triede identifikované ako chýbajúce.

Zapojenie žiakov do plánovania projektu

Dobre definované ciele projektu sú kľúčové pre nastavenie efektívnych postupov a stratégií na ich dosahovanie. Aby sme však tieto ciele dosiahli, potrebujeme ešte jeden krok – zabezpečiť motiváciu žiakov a žiačok pre zapojenie do projektu a realizáciu úloh a aktivít spojených s projektovými cieľmi. Keď pracujeme s mladými ľuďmi na druhom stupni ZŠ, je potrebné mať na pamäti, že ide o tínedžerov s ich špecifikami. Motivuje ich novosť, pričom môže ísť o novosť myšlienok a tém, pracovných postupov, o skúšanie nových rolí a zručností, a podobne. Presne takúto novosť sme v projekte prinášali. Zároveň je dôležité počítať s tým, že hoci novosť ich motivuje, taktiež ľahko strácajú záujem. Preto nie je možné spoliehať sa len na ňu. Motiváciu posilňuje v tejto cieľovej skupine (oveľa viac ako súhlas dospelých učiteľov a učiteľiek) spolupráca s rovesníkmi a rovesničkami. Skupinové zadania, ktoré podporujú komunikáciu a spoznávanie sa v nových situáciách, sú preto v projekte tohto typu určite veľkým prínosom. Ďalší spôsob, akým sme posilňovali motiváciu pre tento projekt, bolo využitie prirodzeného záujmu žiakov a žiačok o ich budúcnosť a skúmanie možných alternatív svojho života. Aby sme oblasť motivácie žiakov a žiačok dôsledne podchytili, pred samotnou realizáciou vzdelávacích aktivít v projekte sme sa zamerali na podporu zapojenia žiakov do projektu.

Pomohlo nám zamerať sa na okruhy:

1) Napojte sa na ciele a hodnoty žiakov a žiačok a prepojte ich s cieľmi projektu. Toto prepojenie je možné robiť z oboch strán: buď sa pýtajte žiakov na ich ciele a očakávania za 5 rokov, za 10 rokov, za 15 rokov - čo by chceli mať, akí byť, čím sa zaoberať.

Následne sa opýtajte, či vidia nejaké prepojenie s cieľmi projektu - či im k ich cieľom môže pomôcť finančná gramotnosť, zelená energetika a zručnosti spolupráce. Druhou možnosťou je najskôr sa zamerať na ciele projektu - spraviť k nim myšlienkové mapy, čo im k jednotlivým cieľom napadá, čo by chceli vedieť, s čím súvisia a potom sa opýtať na to, či si vedia predstaviť, že niečo z toho použijú aj za 5 rokov, v dospelosti, keď budú mať rodinu a pod.

2) Myšlienkové mapy a brainstorming – nechajte žiakov a žiačky voľne rozmyšľať, spontánne a asociačne ku všetkým cieľom projektu.

3) Prepojenie s aktuálnym životom. Pýtajte sa prepojenie zamerania projektu s ich aktuálnym životom - s tým, kde už zručnosti z jednotlivých oblastí používajú. Kedy

potrebovali finančnú gramotnosť (kedy si na niečo šetrili, ako to plánovali, a pod.)? Kedy už spolupracovali a čo sa pri tom o sebe dozvedeli, ako im to išlo a pod.? Podobne sa pýtajte aj na ostatné oblasti – napr. energetické zdroje: Zaujíma ich ekológia, energetické zdroje a pod.? Ktorá oblasť v projekte ich zaujíma a na čom by chceli pracovať, čo sa dozvedieť?

4) Povzbud'ite ich, aby si stanovili osobné ciele pre projekt. Nechajte žiakov a žiačky, aby porozmýšľali, čo by chceli na konci projektu vedieť, dosiahnuť, dokázať. Čomu by chceli rozumieť, čo by chceli skúsiť, kedy by boli so sebou spokojní (môže sa to týkať aj prezentácie na projektovom dni, spolupráce, výletu na partnerskú školu, ...)

V našom prípade školy posilňovali záujem o zapojenie do projektu nasledovne:

Na jednej školy venovali tejto téme 4 samostatné stretnutia, pričom pred každým stretnutím dostali žiaci a žiačky úlohu na zamyslenie. Na prvom stretnutí sa venovali brainstormingu k jednotlivým cieľom projektu – k finančnej gramotnosti, sociálnym kompetenciám a k zelenej energii (obr. 1) Počas tohto kroku si dokázali žiaci a žiačky stanoviť, čo všetko zahŕňajú jednotlivé ciele projektu, vybudovali si predstavu, kde ich môžu uplatniť. Následne formou dotazníka odpovedali na to, aké životné ciele chcú dosiahnuť v horizonte 10-15 rokov (obr. 2). 90 % žiakov má jasnú predstavu o svojom budúcom povolání, 100 % chce v dospelosti bývať v meste a vo vlastnom dome. Medzi ich životné ciele patrí úspešné podnikanie, bohatstvo, auto a možnosť vycestovať do zahraničia. Každý chce mať okrem práce dostatok voľného času na koníčky a rodinu, 14% na priateľov. 60 % chce v budúcnosti dobre ovládať svoju profesiu, 30 % si za cieľ stanovilo dobre ovládať cudzie jazyky a len 10 % dobre hospodáriť s peniazmi.

Cieľom tohto kroku bolo priviesť žiakov a žiačky k zamysleniu sa nad svojím budúcim životom a sformulovať pre seba ciele, ktoré by chceli dosiahnuť vo svojom osobnom živote. Následne sa stretnutie venovalo prepojeniu osobných cieľov s cieľmi projektu. V oblasti finančnej gramotnosti za dostatočné pokladalo svoje znalosti len 15% žiakov, len 43% dokázalo zostaviť rozpočet. Žiaci a žiačky vnímali túto oblasť ako veľmi dôležitú najmä kvôli úspešnému podnikaniu, zostaveniu osobného rozpočtu a prevencii dlhovej pasce. 85% by si rado rozšírilo svoje znalosti v oblasti hypotekárnych úverov a úrokov.

V oblasti sociálnych kompetencií 85 % žiakov uviedlo, že spolupráca je pre nich dôležitá. Prácu skupiny považujú za rýchlejšiu a úspešnejšiu ako prácu jednotlivca, oceňujú inšpiráciu a obohatenie vedomostí vďaka tímu a efektívnosť práce vidia v rozdelení úloh. 28 % respondentov považuje nízke pracovné nasadenie niektorých členov tímu za negatívny aspekt tímovej práce. 85 % respondentov uviedlo ako najdôležitejšie zručnosti pri riešení úloh v tíme komunikačné schopnosti, 15 % znalosť problému, pracovné nasadenie a kreativitu. 71 % žiakov by ocenilo spoluprácu a radu od iných pri plánovaní osobných financií.

V oblasti zelenej energie sa všetci sa zhodli na tom, že je potrebné využívať obnoviteľné zdroje. 100 % uvádza ako hlavný dôvod ochranu prírody. Žiaci chcú prispieť k ochrane životného prostredia vo svojom okolí najmä zberom odpadu (67 %), vypínaním elektrických spotrebičov (17 %) a obmedzením jazdy autom (16 %). V rámci zelenej energie by sa polovica žiakov chcela dozvedieť o využívaní obnoviteľných zdrojov, druhá polovica o

prírode a planéte. Až na 1 výnimku žiaci zatiaľ nie sú schopní nájsť možné prepojenie medzi znalosťami zelenej energie a výberom budúceho povolania.

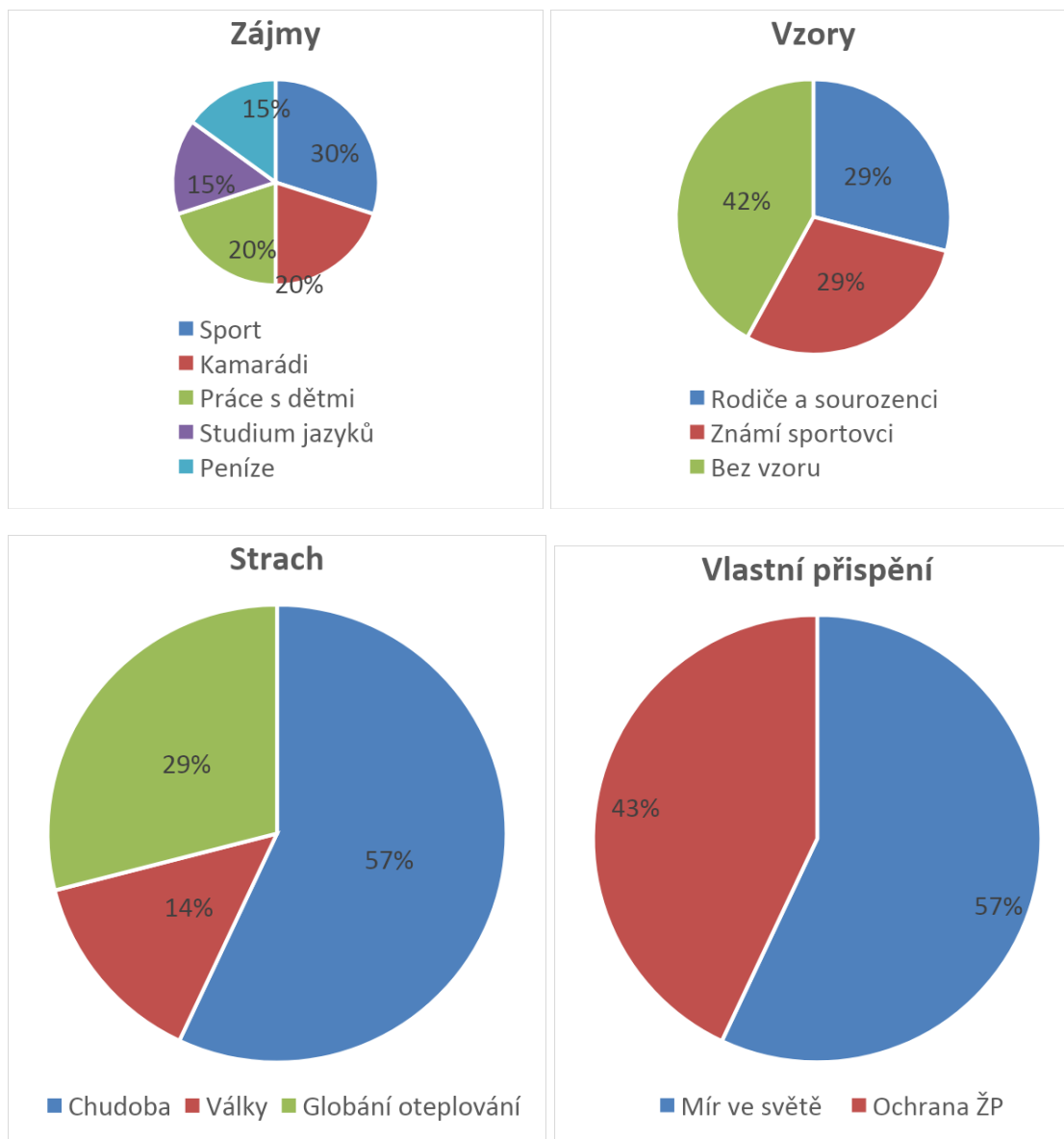
Na štvrtom stretnutí sa v diskusii zhrnuli možné prínosy projektu pre osobné ciele žiakov a žiačok. Príklady:

- naučiť sa zostavovať rozpočet,
- naučiť sa dobre hospodáriť a nezadlžovať sa,
- uviesť si riziká pri požičiavaní peňazí,
- získať viac vedomostí o hypotékach a úrokových sadzbách.
- vedieť zvážiť vhodné investície,
- naučiť sa počúvať druhých,
- naučiť sa prijímať názory iných,
- vedieť správne argumentovať,
- vedieť hľadať súvislosti pri riešení problému,
- vedieť rozdeliť prácu v tíme,
- nájsť si nových priateľov a spoznať novú partnerskú školu
- zvýšiť si povedomie o využiteľnosti obnoviteľných zdrojov,
- porozumieť vplyvu súčasného spôsobu života na prírodu a planétu.

Žiakom a žiačkam sa aktivity páčili, prispeli k ich motivácii pracovať v projekte. Na stretnutiach sa aktívne zúčastňovali diskusie a prinášali svoje vlastné nápady.

<u>FIN. GRAMOTNOST</u>	<u>SOC. KOMPETENCE</u>	<u>ZELENÁ ENERGIE</u>
peniaze, ekonomika	domluva	výroba elektr.
úspory	kommunikácia	elektrina
obchod	spolupráce	plyn, biomasa
podnikanie	empatie	solárne panely
investície	respekt	jaderná elektr.
výdavky	návrh	vodná elektr.
pýdaže	pomoc	přírodní pliny
firma	rozdělení rolí	
úrok		
kurzy		
spešky		
sluhy		
plánování		

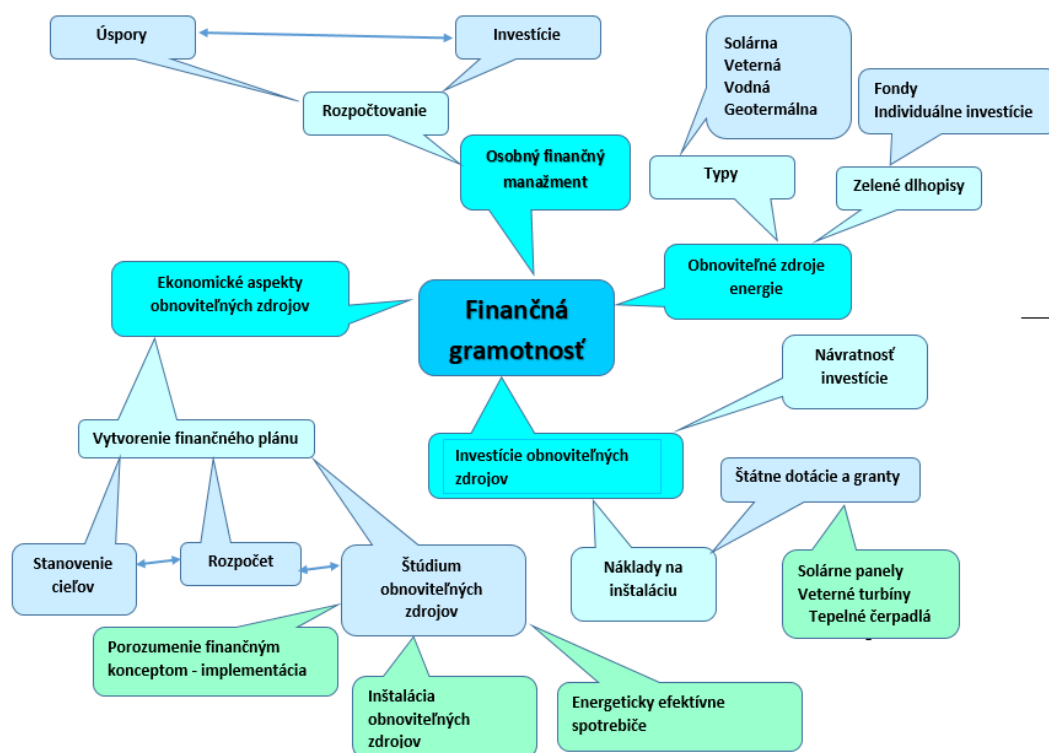
Obr. 1

Obr. 2

Podobne postupovala i druhá škola. Dotazníkom overovala u žiakov a žiačok záujem a vedomosti o obnoviteľných energetických zdrojoch, o tom, ako sú tieto zdroje využívané v ich aktuálnych rodinách a ako ich plánujú využívať v budúcnosti. Následne pracovali metódou myšlienkovkej mapy, do ktorej zapracovali okolo pojmu „finančná gramotnosť“ súvisiace pojmy vrátane obnoviteľných zdrojov, ako i osobný finančný manažment (obr. 3). Následne žiaci a žiačky formou brainstormingu generovali nápady k obnoviteľným zdrojom.

Žiaci a žiačky prostredníctvom týchto úvodných aktivít získali vhľad do cieľov projektu a do toho, ako súvisia s ich osobným a rodinným životom.

Obr. 3

Výsledkom tejto dôkladnej evokácie pred samotnou realizáciou projektových aktivít vo vyučovaní bol veľký záujem žiakov a žiačok o zapojenie, ktorý prevyšoval pôvodné plány v projekte.

Plánovanie projektových aktivít v škole

Po nastavení cieľov z hľadiska kompetencií a tiež z hľadiska osobných cieľov žiakov a žiačok je potrebné sa zamerať na samotné vzdelávacie aktivity a plánovať ako ciele dosiahneme. Môžeme to vnímať ako akýsi PRÍBEH, ktorý bude žiakov sprevádzať celým projektom.

Spôsoby, ako sme v projekte pracovali sa odvíjali jednak z 3 základných cieľov projektu, zároveň sa školy zhodli, že chcú v projekte využívať medzipredmetové vzťahy. Ďalším dôležitým faktorom, ktorý bol zohľadňovaný pri plánovaní aktivít, bol časový rámec projektu.

Pomohlo nám zamerať sa na okruhy:

1) Skupinová práca – zamerajte sa na to, ako podelíte žiakov. Budú pracovať v stabilných skupinách počas celého projektu? Alebo budú sa striedať napr. pri rôznych predmetoch? Budú pracovať všetky skupiny na rovnakom zadaní a potom sa porovná ich proces a výsledok? Alebo bude každá skupina pracovať na nejakom čiastkovom zadaní a budú na seba skupiny nadväzovať? Ako autonómne budú skupiny pracovať - budú im zadania definovať učitelia alebo si ich sami žiaci určia?

2) Finančná gramotnosť – pýtajte sa, akými spôsobmi sa môže rozvíjať finančná gramotnosť. Chcete hľadať a porovnávať finančné produkty? Zameriate sa na porovnávanie cien, investícií do budúcnosti a finančných úspor v súvislosti s využívaním obnoviteľných zdrojov? Chcete sa zamerať na povolania, ich budúce perspektívy a mzdy? Žiaci môžu napr. aj porovnávať, či sa im na niektoré činnosti oplatí spolupráca alebo by boli efektívnejší, keby niečo robil jeden z nich samostatne? Môžete tiež pracovať s verziou, že všetci žiaci a žiačky dostanú na začiatok rovnaký rozpočet a rovnaký cieľ a budú sami hľadať efektívne spôsoby na využitie prostriedkov? Čo ešte môže prispieť k zvýšeniu zručností a čo chcú vedieť samotní žiaci na konci?

3) Ekologické alternatívy v energetike. V tejto oblasti sa môžete pýtať, aké zelené energie je možné využiť v domácom prostredí a v škole? Ako súvisia s materiálmi, veľkosťou a tvarmi budov? Aké alternatívne zdroje energie alebo možnosti šetrenia v budove dokážeme uplatniť? Aké povolania sa pri tom uplatnia a aké mzdy majú? Akú ekologickú stopu budova zanecháva? Ako sa mení vnímanie energetických zdrojov v priebehu histórie?

4) Medzipredmetové vzťahy. Potrebujete sa pýtať, ako to viete uplatniť v jednotlivých predmetoch, aké prepojenia vidíme?

5) Časový rámec – potrebujete sa pýtať, aká je časová postupnosť aktivít? Ktoré aktivity musia predchádzať iným (napr. robíme najskôr delenie do skupín, alebo skôr potrebujeme definovať obsah a podľa neho delíme žiakov do skupín? Ktoré aktivity na seba nadväzujú? Koľko času treba na jednotlivé témy a ich spracovanie? Čo bude hotové za mesiac, štvrt'rok, do konca roka?

V našom prípade sa školy rozhodli pre nasledujúce projektové „príbehy“:

V jednej škole žiaci a žiačky pracovali na téme vonkajšej učebne, ktorá bola skutočne v priebehu projektu postavená. V projekte boli využité hodiny anglického jazyka, dejepisu, výtvarnej výchovy, etickej výchovy, matematiky, fyziky a informatiky. Žiaci a žiačky boli rozdelení do roch skupín, ktoré vypracovávali rôzne zadania, ktoré si navzájom zdieľali. Časový plán bol nasledujúci:

- *September - vonkajšie učebniam v minulosti, v súčasnosti a ich dopad na žiakov a vyučovanie.*
- *Október – premeny energetických zdrojov v priebehu histórie, možnosti využitia alternatívnych zdrojov energie pri výstavbe vonkajšej učebne a jej ekologická stopa, finančné úspory pri využití ekologických zdrojov energie s ohľadom na materiál, tvar a veľkosť budovy + výtvarný návrh*
- *November – zostavenie rozpočtu pre výstavbu navrhnuitej vonkajšej učebne + finančný plán (vlastný vklad, pôžičky a dotácie)*
- *December – výberové konanie, tj. prezentácia návrhov pred komisiou, ktorá vyberie vhodný typ učebne na základe štúdie s ohľadom na finančnú a energetickú náročnosť návrhu*
- *Január – spracovanie projektovej dokumentácie*
- *Február – vizualizácia vonkajšej učebne*

Druhá škola sa rozhodla ponúknuť žiakom a žiačkam zapojeným do projektu praktické úlohy spojené s vytváraním rozpočtu pre domácnosť, žiadosťami o dotácie, s priamou prácou so solárnymi panelmi a mikro:bitmi, a podobne. Využívali pritom medzipredmetové vzťahy v rámci matematiky, anglického jazyka a informatiky. Naplnenie cieľov projektu si vyžadovalo zapojenie žiakov a žiačok nielen na hodinách, ale aj prácu na krúžku, ktorý pri projekte vznikol, ako i ich individuálnu prácu doma a skupinovú prácu v online priestore. Skupiny, ktoré počas projektu vznikali, boli nehomogénne a zahŕňali žiakov a žiačky z 5.-9. ročníka.

Samotné zadania a konkrétne pracovné listy nájdete v metodickej príručke **„Finančná gramotnosť do praxe“**, ktorá je druhým výstupom tohto projektu Erasmus+ „Finančná gramotnosť do praxe“. Môžete ich použiť ako inšpiráciu pre vlastné zadania týkajúce sa finančnej gramotnosti či alternatívnych zdrojov energie, alebo ich môžete priamo zadať svojej triede na druhom stupni.

Projektové dni

Pracovné zadania, ktoré žiaci a žiačky v priebehu projektu realizovali, sa stali podkladom pre ich prezentácie počas projektových dní. V nich si žiaci a žiačky mali príležitosť overiť svoje prezentačné a komunikačné zručnosti. Projektové dni sa realizovali na oboch školách a ich súčasťou bol i spoločný program, ktorý umožnil českým a slovenským žiakom a žiačkam lepšie sa spoznať a oboznámiť sa tiež s lokálnou kultúrou a zvykmi.

Plánovanie projektových dní

Pri plánovaní projektových dní bolo potrebné vopred premyslieť:

- Organizačné úlohy – doprava, ubytovanie, strava
- Pozvánka na projektové dni
- Certifikáty pre účastníkov
- Program jednotlivých dní
- Dotazník spätnej väzby

Pri plánovaní programu bolo potrebné zohľadniť samotné prezentácie žiakov a žiačok tak, aby bol dostatočný časový priestor pre všetkých zapojených. Zároveň sa nezabúdalo ani na aktivity, ktoré prepájali témy projektu (napr. environmentálny program v záhrade školy) so vzájomným spoznávaním sa žiakov a žiačok (prílohy č. 1 a 2).

Prezentácie žiakov a žiačok boli využité aj pri celoškolskom workshope „Finančná gramotnosť do praxe“ na slovenskej škole, na ktorý boli pozvané školy z okolia a ktorého sa zúčastnili rodičia zapojených detí ako i 56 žiakov a žiačok zo susedných škôl.

Vyhodnotenie projektových dní

Projektové dni organizované oboma školami boli hodnotené vysoko pozitívne ako medzi zapojenými pedagógmi a pedagogičkami, tak i medzi žiakmi a žiačkami. Predstavovali vyvrcholenie viac ako ročnej práce a umožnili zviditeľniť dosiahnuté ciele projektu. Žiaci a žiačky dostali príležitosť predstaviť nielen svoje prezentačné zručnosti, ale tiež vedomosti a posun v ďalších oblastiach.

V spätných väzbách žiakov sa opakuje aj oceňovanie nových priateľstiev, ktoré pri výmennom pobyte vznikli. Pre viacerých zapojených to bola prvá príležitosť vycestovať za hranice svojej krajiny a spoznať susedný štát. Obe strany mali možnosť zoznámiť sa s kultúrou blízkej krajiny, spoznať

tradície, pamiatky, prírodné krásy a tiež spôsob výučby v partnerskej škole. Lekcia angličtiny

v českej škole a hodina informatiky na Slovensku umožnila žiakom pracovať v medzinárodných tímoch a riešiť zadané úlohy spoločne. Priateľské väzby posilnili aj športové aktivity, v ktorých sa nesnažili vyhrať ako súper, ale ako tímoví hráči.

Projektové dni boli prínosom aj pre učiteľov z oboch krajín. Vzájomné zdieľanie skúseností a prezentácií obohatili výsledky práce oboch strán, ukázali, ako riešiť problémy, s ktorými zatiaľ nemajú skúsenosti, poskytli pohľad na školskú problematiku v Českej a Slovenskej republike.

Závery a odporúčania z realizácie projektu

Sebareflexie účastníkov projektu

Pred projektom hodnotila svoje vedomosti v oblasti finančnej gramotnosti ako nedostatočné väčšina žiakov. Po ukončení projektu sa všetci účastníci a účastníčky zhodli na zvýšení svojich vedomostí a väčšina ich hodnotila ako dostatočné. České žiačky a žiaci sa vo svojom hodnotení posunuli o 3-4 úrovne vyššie.

Podobne boli hodnotené aj ďalšie dve oblasti rozvoja v projekte – zručnosti spolupráce a informovanosť o ekologických alternatívach v energetike. U všetkých zapojených došlo k výraznému zlepšeniu v oblasti komunikačných a sociálnych kompetencií (spolupráca na zadaniach, zručnosti prezentácie). Českí žiaci a žiačky potvrdili, že po projekte sa cítili pri prezentáciách sebavedomejšie ako predtým a vyše polovica potvrdila, že sa cítia úplne sebaisto. Pri tvorbe prezentácie dokázali celkom dobre spolupracovať a všetci si prezentáciu pred samotným vystúpením pred publikom nacvičili. Vlastná prezentácia žiakov posilnila ich vzájomnú spoluprácu, podporila rovesnícke hodnotenie a sebareflexiu žiakov. Prispela k posilneniu schopnosti žiakov vystupovať na verejnosti a obhajovať výsledky svojej práce. Motivovalo ich to k ďalšej práci.

Čo sa týka environmentálnej oblasti - na začiatku projektu väčšina vnímala svoje znalosti o environmentálnych príležitostiach v oblasti energetiky ako nedostatočné a po skončení projekte sa ich vedomosti výrazne posunuli.

Vďaka projektu získali všetci žiaci predstavu o možnostiach financovania obnoviteľných zdrojov. Zároveň veľká väčšina vníma vlastnú zodpovednosť za využívanie obnoviteľných zdrojov energie v súvislosti s ochranou životného prostredia.

Vďaka projektu žiaci získali prehľad o možnostiach financovania obnoviteľných zdrojov, pochopili efektívnosť financovania z hľadiska úspor a vo vzťahu k životnému prostrediu. Projekt posilnil ich postoj k ochrane životného prostredia.

Odporúčania k priebehu projektu

V priebehu projektu sa nám osvedčili pri príprave nasledujúce spôsoby práce:

- online stretnutia učiteľov a zdieľanie výstupov,
- facilitovaná diskusia o pedagogických postupoch,
- definovanie zadaní a pilotné overovanie,
- priebežná reflexia, vzájomné konzultácie.

Pri práci so zapojenými žiakmi a žiačkami sa ako efektívne preukázali tieto metódy a postupy:

- skupinová práca na zadaniach prepojených s reálnym životom v obci/rodine/škole,
- samostatné zisťovanie informácií a ich aplikovanie v praxi,
- postupné vyhodnocovanie riešení,
- prezentácia pred rovesníkmi a širšou komunitou
- reálne modelové situácie (napr. rekonštrukcia školy z pohľadu úpravy energií a financií),

- vyhodnocovanie nákladov a prínosov,
- diskusia, rozhodovanie, argumentácia.

Reflexia a odporúčania

- Zapojenie viacerých ročníkov prináša rozmanitosť pohľadov a rozvoj rovesníckeho učenia.
- Podpora učiteľov v zdieľaní praxe je kľúčová pre rozvoj didaktických kompetencií.
- Nehodnotové, facilitačné vedenie žiakov podporuje vnútornú motiváciu a zodpovednosť.
- Medzinárodné partnerstvo prináša nový pohľad na rovnakú tému, ako i nové sociálne kontakty.
- Realistické plánovanie aktivít pomáha predchádzať preťaženiu žiakov a žiačok, ako i učiteľov a učiteľiek. Priveľa aktivít, ich časová ako i obsahová a kompetenčná náročnosť môže znižovať motiváciu a viesť k postupnému odpájaniu žiakov a žiačok.
- Umožnenie žiakom a žiačkam pripájať sa do projektu a vystupovať z neho v priebehu projektu zvyšovalo ich angažovanosť – informácie od spolužiakov a spolužiačok o projekte viedlo k zapájaniu ďalších účastníkov, ktorí prichádzali priebežne s vlastnými témami.
- Zapojenie žiakov a žiačok, ktorí majú rôzne znevýhodnenia (napr. sociálne znevýhodnenie, odlišný materinský jazyk, narušenú komunikačnú schopnosť, zvýšenú úzkosť a podobne), im prinášalo veľké benefity. Postupovanie vlastným tempom, možnosť regulovať si mieru zapojenia do prezentácie, pozitívna spätná väzba od rovesníkov a rovesníčok z oboch krajín a posilňovanie sebavedomia prostredníctvom realisticky odstupňovaných aktivít výrazne prispela k zvýšeniu ich kompetencií ako i vlastnej spokojnosti.

Do projektu bola zapojená žiačka ukrajinskej národnosti. Práca v tímoch jej uľahčila integráciu do triedy, prezentáciou výsledkov práce sa zdokonaľovala v českom jazyku a naučila sa vystupovať na verejnosti. Prelínanie projektu so životom obce tiež posilnilo jej vzťah k miestu, kde žije.

Veľmi plachá žiačka so socializačnými problémami sa doteraz veľmi bála vystupovať pred triednym kolektívom. Vďaka práci na projekte sa jej podarilo čiastočne prelomiť bariéru, dievča získalo viac sebavedomia. Vďaka tomu zmizli jej psychosomatické problémy a zmenšila sa jej absencia na hodinách. V triede sa začala cítiť bezpečne.

- Príprava projektových dní je časovo náročná a treba s tým v plánovaní projektu počítať. Pri príprave programu projektových dní je dobré mať pripravený záložný program. Plány môže skomplikovať počasie a vyradiť tak zaujímavé outdoorové aktivity.

Záver

Projekt „Finančná gramotnosť do praxe“ ukázal, že aj malé školy v odľahlejších regiónoch dokážu realizovať kvalitnú a zmysluplnú spoluprácu v medzinárodnom partnerstve. Vďaka premyslenému plánovaniu, aktívnemu zapojeniu žiakov a učiteľov a dôrazu na prepojenie s reálnym životom sa podarilo nielen rozvíjať kľúčové kompetencie žiakov, ale aj posilniť ich sebadôveru, zodpovednosť a spoluprácu.

Projekt vytvoril priestor, kde sa finančná gramotnosť, ekologické myslenie a sociálne zručnosti nestali len témami na papieri, ale žitou skúsenosťou. Prínosom boli nielen získané vedomosti, ale i medziľudské väzby, ktoré vznikli medzi žiakmi, pedagógmi a školami. Výsledky potvrdzujú, že kombinácia praktických úloh, skupinovej práce, prepojenia s osobnými cieľmi žiakov a medzipredmetových súvislostí vedie k hlbšiemu učeniu a skutočnému rozvoju.

Veríme, že táto príručka bude inšpiráciou pre ďalších pedagógov a školy, ktoré sa chcú pustiť do podobných projektov – s dôverou v žiakov, v ich potenciál a v silu spolupráce. Aj malý projekt môže priniesť veľkú zmenu.

**Spolufinancovaný
Evropskou unií**

Príloha č. 1

Program výměnného pobytu

21. května 2025 (středa)

- Ubytovanie v hotelu ALDO Uničov
- Společný oběd
- Prohlídka školy
- Slavnostní otevření venkovní učebny
- Sazení stromu přátelství
- Odpolední environmentální program na zahradě školy
- Večeře
- Bowling v areálu hotelu

22. května 2025 (čtvrtek)

- Snídaně
- Dopolodní prezentace projektu
- Společný oběd
- Pěší výlet na zříceninu hradu Rabštejn – ekologický program
- Společný piknik na Rabštejně
- Večeře
- Wellness v areálu hotelu

23. května 2025 (pátek)

- Snídaně
- Historická exkurze Uničov (Vodní branka, Muzeum vězeňství, radniční věž)
- Odjezd

PROJEKT ERAZMUS FINANČNÁ GRAMOTNOŠŤ DO PRAXE

PROGRAM VÝMENNÉHO POBYTU

28. MÁJ 2025 (STREDA)

- Ubytovanie v penzióne Mária
- Privítanie a prehliadka školy
- Priateľská panelová diskusia
 - Spoločný obed
- Vychádzka k ropnému prameňu a lipám
 - Návšteva bowlingovej arény
 - Spoločná večera
- Priateľské športové hry v areáli penziónu

29. MÁJ 2025 (ŠTVRTOK)

- Raňajky
- Celodenný workshop
 - Spoločný obed
- Kultúrne vystúpenie v amfiteátri – DFS Lipovienka
 - Sadenie lipy priateľstva – pán Kobolka
 - Ukážka požiarnej techniky – pán Fatura
- Grilovačka pri škole, spoločné športové aktivity
 - Vychádzka na Živčákovú, vyhliadková veža
 - Spoločná večera
 - Večerná diskotéka

30. MÁJ 2025 (PIATOK)

- Raňajky
- Tvorba spoločného výtvarného diela

Spolufinancovaný
Európskou úniou

Číslo projektu
2023-2-SK01-KA210-SCH-00179623

CERTIFIKÁT

Tento certifikát s hrdosťou udeľujeme

Júlii Padyšákovvej

za fantastickú spoluprácu v medzinárodnom projekte Erasmus+ :
FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ DO PRAXE

Pod.číslo projektu:

2023-2-SK01-KA210-SCH-000179623

**Spolufinancovaný
Európskou úniou**

30.05.2025

MGR. MARCELA PADYŠÁKOVÁ
Riaditeľka školy

ERASMUS

Spolufinancovaný
Európskou úniou

ZAUJÍMA ŤA:

- TÍMOVÁ PRÁCA
SO SPOLUŽIAKMI?
- CESTOVANIE?
- ODBORNÁ
ANGLIČTINA?
- PROGRAMOVANIE
MICRO:BITOV?
- EKOLÓGIA?
- FINANČNÁ
GRAMOTNOSŤ?

PRIDAJ SA K NÁM

VEDÚCI PROJEKTU:

MGR. MARCELA PADYŠÁKOVÁ PAEDDR. ALENA STANÍKOVÁ
MGR. RUDOLF BADŽGOŇ